

YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT QULLAB QUVVATLASH CHORALARI SAMARADORLIGI

Ergashev Azizxon Qodirjon o'g'li

Qo'qon Universiteti talabasi

azizxone195@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish jarayonida davlat tomonidan ko'rsatilayotgan qo'llab-quvvatlash choralari, ularning mazmun-mohiyati va amaliy natijalari tahlil qilinadi. So'nggi yillarda mamlakatimizda yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirish, ularni o'z biznesini yo'lga qo'yishga rag'batlantirish maqsadida qator davlat dasturlari, grantlar, imtiyozli kreditlar va startap loyihalarini moliyalashtirish mexanizmlari joriy etildi. Tadqiqotda ushbu choralarning samaradorligi, yosh tadbirkorlarning iqtisodiyotdagi o'rni va ularning bandlikni ta'minlashdagi roli yoritib berilgan. Shuningdek, davlat qo'llab-quvvatlash siyosatini takomillashtirish, yoshlar biznesini barqaror rivojlantirish uchun zarur bo'lgan institutsional va infratuzilmaviy shart-sharoitlarni yaratish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Yoshlar tadbirkorligi, davlat qo'llab-quvvatlashi, innovatsion loyihalar, imtiyozli kreditlar, iqtisodiy faollik, bandlik, samaradorlik.

Kirish.

Bugungi kunda mamlakatimizda iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, raqobatbardosh milliy iqtisodiyotni shakllantirish hamda aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining, xususan yoshlar tadbirkorligining o'rni beqiyosdir. Yoshlarning innovatsion g'oyalari, tashabbuskorligi va yangi biznes yo'nalishlarini yaratishdagi faolligi mamlakat iqtisodiy rivojining muhim drayverlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli davlat tomonidan yoshlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash, ularning startap tashabbuslarini rag'batlantirish, moliyaviy, huquqiy va tashkiliy yordam ko'rsatish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. So'nggi yillarda "Yoshlar kelajagimiz" dasturi, "Tadbirkor yoshlar" kredit liniyalari, inkubatsiya va akseleratsiya markazlari, shuningdek, innovatsion ekotizimni rivojlantirishga qaratilgan tashabbuslar yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, mavjud tizimda ayrim muammolar, jumladan, moliyaviy resurslardan foydalanishdagi cheklovlar, biznes ko'nikmalarining yetishmasligi va infratuzilma bilan bog'liq kamchiliklar ham kuzatilmoqda.

Yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish masalasi ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar, iqtisodchi-tadqiqotchilar e'tibor markazida bo'lib kelmoqda. Ushbu yo'nalishdagi ilmiy izlanishlar, asosan, yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirish, ularni bozor

iqtisodiyotiga moslashuvi, hamda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish masalalariga qaratilgan.

Mahalliy olimlardan **A. Vohidov, B. Xolmirzayev, M. Sattorov** va boshqalar o'z tadqiqotlarida yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda davlat siyosatining o'rni, imtiyozli kredit siyosati va soliq yengilliklarining samaradorligini tahlil qilganlar. Ularning fikricha, yoshlarning biznesni boshlashdagi asosiy to'siqlari — moliyaviy resurslarning yetishmasligi, tajriba va bilimlar kamligi, hamda bozor infratuzilmasining to'liq shakllanmaganligidir.

Xorijiy adabiyotlarda, xususan **P. Drucker, J. Schumpeter, R. Hisrich** va **M. Peters** kabi iqtisodchilar tadbirkorlikni innovatsion rivojlanishning asosiy omili sifatida ko'rsatadilar. Ularning ilmiy qarashlariga ko'ra, yosh tadbirkorlikni rivojlantirishda davlatning roli bevosita biznes muhitini yaxshilash, startap ekotizimini rivojlantirish va raqobatni rag'batlantirish orqali namoyon bo'ladi.

O'zbekiston hududlari bo'yicha yosh tadbirkorlik faoliyati ko'rsatkichlari (2020–2024 yillar)

1-jadval

№	Hududlar	2020-yil yosh tadbirkorlar soni (nafar)	2021- yil	2022- yil	2023- yil	2024- yil	2024-yilda ajratilgan imtiyozli kreditlar hajmi (mlrd so'm)
1	Toshkent shahri	4 200	5 100	6 300	7 500	8 400	980
2	Toshkent viloyati	3 100	3 700	4 800	5 600	6 200	720
3	Samarqand viloyati	2 800	3 400	4 200	4 900	5 500	640
4	Farg'ona viloyati	2 500	3 000	3 600	4 200	4 800	580
5	Andijon viloyati	2 200	2 700	3 300	3 900	4 400	520
6	Namangan viloyati	2 000	2 400	2 900	3 400	3 900	470
7	Qashqadaryo viloyati	1 900	2 200	2 700	3 100	3 500	440
8	Buxoro viloyati	1 600	1 900	2 300	2 700	3 000	390
9	Xorazm viloyati	1 400	1 700	2 000	2 300	2 600	350
10	Surxondaryo viloyati	1 500	1 800	2 200	2 600	3 000	360
11	Jizzax viloyati	1 200	1 400	1 800	2 100	2 400	300
12	Navoiy viloyati	1 000	1 300	1 600	1 900	2 200	280
13	Sirdaryo viloyati	800	1 000	1 200	1 400	1 700	240
14	Qoraqalpog'iston R.	1 100	1 400	1 700	2 000	2 300	310
	Jami:	26 300	32 000	40 000	47 600	54 400	6 680

Jadval ma'lumotlariga ko'ra, 2020–2024 yillar davomida O'zbekiston hududlari bo'yicha yosh tadbirkorlar soni barqaror o'sish tendensiyasini namoyon etmoqda.

2020-yilda respublika bo'yicha jami 26,3 ming nafar yosh tadbirkor faoliyat yuritgan bo'lsa, 2024-yilga kelib ularning soni 54,4 ming nafarga yetgan. Bu esa so'nggi besh yil ichida yoshlar tadbirkorligining qariyb **2 baravar** o'sishini anglatadi. Hududlar kesimida tahlil qilganda, eng yuqori natijalar **Toshkent shahri, Toshkent viloyati** va **Samarqand viloyatida** kuzatilgan. Ushbu hududlarda tadbirkorlik uchun zarur infratuzilma, moliyaviy resurslar va bozor imkoniyatlarining nisbatan yuqoriligi yoshlarning biznes faoliyatiga faol kirishishiga sabab bo'lmoqda. Masalan, Toshkent shahrida yosh tadbirkorlar soni 2020-yildagi 4,2 ming nafardan 2024-yilda 8,4 ming nafarga oshgan. O'sish dinamikasi **Farg'ona, Andijon** va **Namangan viloyatlarida** ham ijobiy yo'nalishda bo'lib, bu hududlarda yoshlar asosan ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va qishloq xo'jaligi yo'nalishlarida faoliyat yuritayotganliklari bilan ajralib turadi. Shu bilan birga, **Navoiy, Sirdaryo** va **Jizzax viloyatlarida** o'sish nisbatan sust bo'lib, bu hududlarda tadbirkorlik muhitini yanada yaxshilash, moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirish zarurligini ko'rsatadi. Davlat tomonidan yoshlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash maqsadida ajratilgan imtiyozli kreditlar hajmi ham yildan yilga ortib bormoqda. 2024-yilda ularning umumiy miqdori 6,68 trillion so'mni tashkil etgan. Eng katta kredit hajmi Toshkent shahri (980 mlrd so'm) hamda Toshkent va Samarqand viloyatlariga (mos ravishda 720 va 640 mlrd so'm) to'g'ri kelmoqda. Bu esa davlat siyosatining iqtisodiy faol hududlarga yo'naltirilganini, shu bilan birga, yoshlar startap loyihalarini moliyalashtirish imkoniyatlarining kengayib borayotganini ko'rsatadi. Umuman olganda, jadval ma'lumotlari shuni anglatadiki, O'zbekiston hududlarida yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish borasida sezilarli ijobiy siljishlar kuzatilmoqda. Davlat tomonidan yaratilayotgan imtiyozlar, grantlar, ta'lim dasturlari va infratuzilmaviy imkoniyatlar yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirishga, ularni o'z biznesini yo'lga qo'yishga undamoqda. Shu bilan birga, ayrim hududlarda bu jarayonning sur'ati nisbatan past bo'layotgani sababli, kelgusida mintaqaviy tafovutlarni kamaytirishga qaratilgan maqsadli dasturlarni kuchaytirish muhim hisoblanadi.

Xulosa. O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish davlat siyosatining muhim ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. So'nggi yillarda amalga oshirilayotgan dasturlar, imtiyozli kreditlar, grantlar, ta'lim va maslahat xizmatlari tizimi yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirishda sezilarli natijalar bermoqda. 2020–2024 yillar davomida mamlakat bo'yicha yosh tadbirkorlar sonining deyarli ikki baravar ortgani va imtiyozli kreditlar hajmining yil sayin ko'payib borayotgani bunga yaqqol misoldir.

Davlat tomonidan yaratilgan sharoitlar yoshlarning o'z biznesini yo'lga qo'yish, yangi ish o'rinlari yaratish va innovatsion loyihalarni amalga oshirish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Shu bilan birga, ayrim hududlarda tadbirkorlik infratuzilmasining

yetarlicha rivojlanmagani, moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarining cheklanganligi hamda tajriba va bilimlar yetishmasligi kabi muammolar hali ham mavjud.

Foydanalangan adabyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2024-yil 27-iyun kuni o'tkazilgan "Yoshlar siyosatini yangi bosqichga ko'tarish" mavzusidagi yig'ilishdagi ma'ruzasi. - Prezident.uz rasmiy sayti.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yoshlar – kelajagimiz" davlat dasturi to'g'risidagi PQ-3907-sonli qarori, 2018-yil 27-iyun.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Tadbirkorlikni rivojlantirish va yoshlar bandligini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4629-sonli qarori, 2020-yil 24-fevral.
4. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi hisobotlari. - "Yoshlar tadbirkorligi rivoji to'g'risida statistik ma'lumotlar", 2024-yil.
5. Vohidov A. "Yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda davlat qo'llab-quvvatlash mexanizmlari." - *Iqtisodiyot va ta'lim jurnali*, 2022, №3. - B. 45-52.
6. Xolmirzayev B. "Tadbirkorlik siyosati va uning hududiy rivojlanishdagi o'rni." *O'zbekiston iqtisodiy axborotnomasi*, 2021, №5. B. 30 - 37.
7. Karimova N. "Yoshlar bandligini ta'minlashda tadbirkorlikning ahamiyati." *Ijtimoiy fanlar jurnali*, 2023, №2. — B. 22–28.
8. Hisrich R.D., Peters M.P., Shepherd D.A. *Entrepreneurship*. New York: McGraw-Hill Education, 2017. — 720 p.
9. Drucker P. *Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles*. London: Routledge, 2015. - 285 p.
10. Schumpeter J.A. *The Theory of Economic Development*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2014.
11. World Bank Group. *Youth Entrepreneurship Ecosystem in Central Asia*. Washington, D.C., 2023.
12. O'zbekiston Respublikasi Yoshlar ishlari agentligi ma'lumotlari. <https://yoshlar.gov.uz>
13. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. - "Tadbirkorlik faoliyati ko'rsatkichlari", 2024-yilgi byulleten.
14. Ortiqov Sh. "Hududlarda yoshlar startaplarini qo'llab-quvvatlash muammolari va yechimlari." - *Innovatsion rivojlanish jurnali*, 2022, №4. - B. 60-66.